

Майстерню облаштували в підвалі ЖЕКу. Жодної вивіски, але кому потрібно, той знав: звертаєш від метро, знаходиш потрібний будинок, пірнаєш у цегляну браму й бачиш у стіні чорні залізні двері. Далі або стукаєш, або телефонуєш. До майстерні занесли продавлену канапу, на якій спали робітники, коли не траплялося замовлень. Посеред кімнати темніли верстати, уздовж стін тулилися столи, захаращені банками, щітками, сухими ганчірками, пензлями й олівцями, а ще витертим наждаком і тупими складаними ножами з надламаними лезами. Під стелею розгойдувалася потужна лампа, на стінах висіли вижовклі заводські плакати й кілька почесних грамот, отриманих за успіхи в греко-римській боротьбі. У майстерні пахло фарбою, лаком і старим деревом, а ще чужими помешканнями, з яких притягувалися сюди для ремонту й реставрації крісла, стільці, шафи та книжкові полиці.

Зранку в майстерні відчинялися вікна, що виходили на подвір'я, заросле травою та диким часником. Приміщення наповнювалося повітрям і глухими звуками вулиці. На подвір'ї росли також покручені яблуні, під ними робітники спорудили дві лавки, на яких теж можна було спати. Ще далі, за деревами, стояли покинуті прибудови, втім, продер-

тися туди за плющем і травою було не так просто. А вже за ними громадилась цегляна стіна, частина давніших будівель, свого часу зруйнованих і забутих. Стіна обривалася на широку вулицю, що тяглася вгору, повз політехнічний, у бік центру. Улітку квартал зовсім порожнів, і подвір'я стояли тихі, як церкви в понеділок. Роботи ставало менше, працівники слухали радіо на мобільних телефонах.

Маріо працював тут від зими. У березні приміщення було вогке, сніг лежав під вікнами до середини квітня, і вони з напарником закушували ним — темним і твердим — вино з паперових пакетів. Напарник, Яша, працював у майстерні від самого початку, шефа пам'ятав із вісімдесятих — разом працювали на велосипедному, разом пішли у вільне плавання, потім шеф сів, Яша його вірно чекав, як мор'ячка на пірсі, років десять тому, на початку двотисячних, шеф відбив підвал і влаштував у ньому реставраційну майстерню. Сам знаходив замовників, сам щось перекупував, завозив уночі виловлені речі, приходив зранку з підозрілими клієнтами, легковажно піднімав ціну на старі комоди, з кимось зідзвонювався, когось уникав, мало з ким товаришував, мало кому подобався, мало цим усім переймався. Усю роботу робив Яша, який мав золоті руки й залізну печінку. Роки, втім, не робили його молодшим, і Яша замовив собі помічника. Шеф чужих не брав, хоча й своїм не довіряв. І тоді його близький приятель, Коля, порадив їм свого племінника, Маріо. Сказав, що на роботу краще брати знайомих: вони принаймні не вступатимуть до профспілок. Шеф погодився, часто говорив потім, що зробив добре діло, але говорив так, ніби шкодував за вдіяним. «Марік, — звертався він до нового

підмайстра, — потрібно завжди шанувати батьків. Навіть якщо їх у тебе немає». Маріо справді ріс без тата, котрий свого часу виїхав із заготівельною бригадою на Північ і не повернувся, тож виховувала його мама, як уміла і могла, себто ніяк. У найбільш відповідальні моменти допомагав дядя Коля: він відмазав племінника від війська, він допоміг йому влаштуватися на заочне відділення, він час від часу підкидав роботу. Але ставився до малого з підозрою, тримаючи на відстані. Маріо це розумів, тож у свої тридцять довіряв лише провидінню. Хоча довіри воно відверто не заслуговувало.

Робота не була цікавою, проте й особливих зусиль від підмайстра не вимагала: Маріо тягав меблі, лакував деталі, зачищав дерево. Коли шеф вибігав у справах, Яша йшов за вином, а Маріо валявся на канапі й гортав старі газети, дивуючись прочитаному. Магазин із вином знаходився навпроти майстерні, вмурований у заводську прохідну. Яшу там знали й не любили. До учня свого Яша ставився з педагогічною ніжністю, навіть за вином бігав сам. Випивши, майстер багато розповідав про життя, Маріо слухав не уважно, а почутому не надто вірив, бо коли вірити Яші, виходило так, що у світі не лишилося жінок, з якими він не спав, і чоловіків, з якими він не пив. На роботу Маріо приходив у кедах, перемашчених лаком, широких білих джинсах, так само залитих кольоровою хімією, і волонтерських швейцарських футболках, яких його мама тримала вдома цілий набір. Мав спокійний, дещо замкнутий характер і добру натуру, роботою не переймався, давно б звільнився, якби не Коля. Колю він боявся, Коля пригнічував його своєю нав'язливою байдужістю. З усім іншим у Маріо